



Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Länsstyrelsen i Västmanlands yttrande över Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av väx- t-husgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)

Sammanfattning

Länsstyrelsen välkomnar beredningens arbete som ett viktigt steg för att öka takten i arbetet med att nå såväl regionala, som nationella och internationella mål för att bevara den biologiska mångfalden och motverka klimatförändringarna. Beredningens förslag bidrar till att Sverige i viss utsträckning kan nå åtaganden inom EU och internationellt för biologisk mångfald, och bidra till LULUCF-åtagandena.

Sverige ges inte förutsättningar att leva upp till internationella åtaganden och EU:s krav

Länsstyrelsen anser att de föreslagna åtgärderna inte är tillräckliga för att uppfylla åtagandena. Sverige kommer varken att kunna leva upp till internationella åtaganden under konventionen om biologisk mångfald eller EU-krav om skydd och restaurering av biologisk mångfald. Förslagen innebär också att Sverige med stor sannolikhet missar EU:s klimatkrav enligt LULUCF-förordningen, som innebär att svensk skog och mark ska lagra mer koldioxid.

Mot bakgrund av att utredningens förslag är otillräckliga vill Länsstyrelsen lyfta fram att ett flertal förslag som Miljömålsberedningens sekretariat diskuterat under arbetets gång är ändamålsenliga för att uppfylla åtaganden och krav. Ett exempel är de alternativa förslag för skydd av urskog, naturskog och gammal skog som diskuterats (redogörs för i kapitel 20). Utredningen använder en alltför snäv definition av gammal skog – den bör harmoniera med hur begreppet tolkas i andra EU-länder. Ett annat

exempel är ett förslag om etappmål för nettoupptag av växthusgaser (att det diskuterats framgår av reservationerna, se s. 870 och 891).

Utredningen lägger stor vikt vid OECM, men med oklara förutsättningar för att uppfylla de krav som ställs på dessa för att kunna räknas. Det behöver kompletteras med ökad satsning på bland annat långsiktigt områdesskydd som gynnar såväl kolinlagring, bevarande av kollager och biologisk mångfald.

Etappmål saknas

Länsstyrelsen ser positivt på att utredningen föreslår nya etappmål om förvaltning av skyddade områden, restaurering av natur, vilda pollinatörer samt grönpåner.

Länsstyrelsen saknar emellertid etappmål för skydd av natur eller restaurering av grön infrastruktur. Enligt konventionen om biologisk mångfald och EU:s strategi för biologisk mångfald ska 30 procent av Sveriges natur skyddas senast 2030. Det saknas också etappmål i linje med lagstiftningens krav, om att öka Sveriges rapporterade nettoupptag av växthusgaser i markanvändningssektorn.

Utökad finansiering

Länsstyrelsen anser att en av förutsättningarna för att genomföra förslagen är att länsstyrelserna tillförs medel för detta. Det ska ses mot bakgrund av förslagens omfattande karaktär och länsstyrelsernas begränsade resurser på området.

Länsstyrelsen lämnar synpunkter på hela utredningen, förutom kapitel 11 som inte berör länsstyrelsernas verksamhet. Länsstyrelsen tillstyrker de förslag där inget annat anges under förutsättning att tillräckliga resurser tilldelas detta arbete.

Kapitel 1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalk (1998:808)

Generellt ser Länsstyrelsen positivt på att markägare ersätts ekonomiskt i de fall där verksamheter eller åtgärder förbjuds. Förslaget innebär dock att myndigheternas (både Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen) strategiska arbete kring formellt skydd blir ännu mer begränsat och mer händelsestyrt. I dag har myndigheterna ett värdebaserat arbetssätt och arbetar planmässigt för att bevara de skogar som har högst naturvärden men förslaget medför att

myndigheterna kommer att behöva arbeta med formellt skydd av områden som utifrån nuvarande nationella strategier för formellt skydd av skog inte ska prioriteras. Det leder till ett mindre kostnadseffektivt skydd.

1.3 Förslag till förordning om ändring i förordning (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att utvidga vilka typer av aktörer som kan söka LONA-bidrag. Vi förutser dock att detta kommer att leda till merarbete för länsstyrelserna i hanteringen av ansökningar. Länsstyrelsen kan behöva agera som rådgivare i större utsträckning, när ansökningar inte behöver ske genom kommunen, som har erfarenhet av att utforma projekt och ansökningar.

Länsstyrelsen avstyrker den föreslagna förändringen i LONA-stödet. Borttaget stöd för klimatåtgärder och biologisk mångfald och den föreslagna nya torvförordningen kommer att innebära att stöd för återvätningsåtgärder för biologisk mångfald på mark som ej är torv försvinner. Återvätning sker i ett dikat och dränerat landskap där åtgärder i torvmark ofta samspelar med åtgärder i annan mark för att få ett önskat resultat i ett större område. Det är således viktigt att det går att återväta all slags mark.

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordning (1998:1388) om vattenverksamheter

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att underlätta för markavvattningssamfälligheter att ompröva/avveckla sina markavvattningsföretag.

Länsstyrelsen vill påpeka att det kan finnas juridiska aspekter knutna till en tillståndsprövad vattenverksamhet som behöver belysas ytterligare när ändringar istället ska prövas genom ett anmälningförfarande:

- Underhållsskyldighet för den ändrade anläggningen behöver klargöras. 11 kap 17 och 20 §§ i miljöbalken reglerar möjlighet att flytta över underhållsansvar till en ny anläggningsägare.

- Registerhållning över den ändrade anläggningen behöver klargöras. Ska ändring tillståndsprövad vattenverksamhet registreras hos Mark- och miljödomstolen i deras vattenbok? Se 9 kap 7 § restvattenlagen.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget. Det är otydligt vad denna ändring av förordningen innebär och har för reell betydelse.

1.10 Förslag till förordning om statliga bidrag och ersättning för åtgärder för att restaurera våtmarker inklusive återvätning av dränerad torvmark, men också en del om idag befintliga stöd för återvätning som påverkas

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en ny förordning med målet att återvåta mer för större klimatnytta.

Länsstyrelsen tolkar förslaget som att förordningen innebär både en intrångsersättning till markägaren och ett förändrat arbetssätt, liknande det som Skogsstyrelsen redan har. Arbetet skulle innebära att identifiera möjliga platser för åtgärder, att skriva avtal med markägaren och att genomföra åtgärden. Detta arbete är nytt för länsstyrelserna och behöver tid att implementeras så att arbetet kan bedrivas effektivt. Det kommer därför att vara en utmaning att på kort tid åtgärda områden i så stor omfattning så att målet nås. Det vore önskvärt att öka nivån på stöd för återvätning stegvis och vid behov förlänga tidsperioden för genomförande.

Länsstyrelsen anser att även kommuner bör vara berättigade till detta stöd.

Det bör inte skapas rigida gränsdragningar mellan myndigheterna så att endast Skogsstyrelsen får driva återvätningsprojekt i skogen och Länsstyrelsen endast får göra detsamma i jordbrukslandskapet. Länsstyrelsen, kommuner och åtgärdssamordnare genomför de flesta åtgärderna i skogen idag.

Återvätning av torvmark, för att minska utsläpp av växthusgaser och öka kolinlagring, är inte en tidsbegränsad insats utan snarare en permanent lösning. Utifrån det föreslår Länsstyrelsen att stöden kompletteras med att torvmarker köps in, återvåts och omvandlas till naturreservat där det kan motiveras av att det behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Länsstyrelsen ser att det vore fördelaktigt om den föreslagna torvförordningen inkluderade stöd för återvätning med förändrad

produktion på torvmark, exempelvis med fukt- och blöttoleranta grödor eller bete.

Ett större antal olika stöd riskerar att göra det krångligt för markägare och externa projektägare. Det är önskvärt att göra ingången för externa aktörer enkel och tydlig. Det skulle kunna göras med ett gemensamt ansökningssystem för samtliga stöd, gällande återvätningsstöd. Då kan Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen hantera komplexiteten med flera stöd och en ansökan. Ett projekt eller en åtgärd skulle kunna samfinansieras med fler stöd. Det innebär förmodligen att vissa justeringar behövs i de olika stöden.

I de stöd som syftar, helt eller delvis, till att bidra till miljömålet minskad klimatpåverkan genom ökad kolinlagring eller minskat utsläpp av klimatpåverkande gaser är det angeläget att det finns möjligheter att följa upp klimateffekten av den enskilda åtgärden. På samma sätt finns det ett behov av att kunna göra en bedömning av klimateffekten hos de projekt för vilka medel söks. För närvarande råder stor osäkerhet kring hur ansökningar ska poängsättas i klimatavseende.

Kapitel 6 Förslag om information och rådgivning

6.1 Förslag om en riktad informations- och rådgivningsinsats

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om kontinuerlig uppföljning av riktade informations- och rådgivningsinsatser. Länsstyrelsen föreslår att uppföljningen rapporterar till det föreslagna återvätningsrådet och att återvätningsrådet kompletteras med fler myndigheter och forskningskompetens. Hur utvärderingen utformas bör också vara något som bestäms av återvätningsrådet. Det gör att utvärderingens fokus kan utvecklas till att bli ett stöd för de riktade informations- och rådgivningsinsatserna. Återvätningsrådet bör bryta ner Miljömålsberedningens förslag i arealer av olika marktyper som behöver återvätningsstöd för varje län så att målsättningarna blir tydliga för inblandade aktörer. Uppföljningen görs mot uppsatta mål.

Kommunernas roll i återvätningsstödet behöver tydliggöras och beskrivas.

Kapitel 8 Förslag om hållbart brukande av skogsmark

8.2 Förslag om att öka nettoupptaget av växthusgaser i skogsmark

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om bidrag för att öka kvävegödslingen av skog, eftersom det skulle motverka miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Ökad kvävegödsling skulle också ha negativa effekter för skogens biologiska mångfald, och kan även ha en försurande effekt.

Ökad kvävegödsling bör inte heller vara ett mål för de informationsinsatser som föreslås i avsnitt 8.2.1.

Det kvävenedfall som orsakas av luftföroreningar är fortfarande ett miljöproblem som bidrar till övergödning i stora delar av det svenska landskapet.

Även om skogsgödslingens bidrag till kväveläckaget idag är litet så blir det större om den gödslade arealen ökar. Att främja det genom bidrag och rådgivning står alltså i tydlig konflikt med miljökvalitetsmålet Ingen övergödning.

Till detta kommer väsentliga osäkerheter som nämns kortfattat i betänkandet – dels osäkerhet om klimatnyttan dels osäkerhet om bidragens förenlighet med Kunming-Montreal-ramverket och med EU:s ramverk för certifierade upptag.

Som alternativ skulle regeringen kunna överväga att istället införa bidrag till askåterföring i skogen. Askåterföring innebär en återföring av baskatjoner och fosfor som förs bort vid avverkningen. Det är ett led i att göra skogsbruket mer cirkulärt och långsiktigt upprätthålla produktionsförmågan.

Kapitel 9 Förslag om hållbart brukande av jordbruksmark för kolinlagring och biologisk mångfald

9.2.1 Förslag om rådgivning och information om offentlig upphandling som gynnar biologisk mångfald och kolinlagring

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Det föreslagna uppdraget kan med fördel breddas till en informations- och rådgivningsinsats om upphandling av mat med

positiva effekter på kolinlagring, andra klimataspekter och biologisk mångfald. I en sådan satsning bör även inhemska proteingrödor lyftas fram. Sådana grödor har stor potential att bidra till minskad klimatpåverkan.

9.2.2 Förslag om att införa en miljöersättning för odling av vall

Länsstyrelsen anser att förslaget behöver utredas ytterligare.

Det är viktigt att beakta avvägningen mellan vallproduktion och direkt livsmedelsproduktion i form av spannmålsodling. Effekten antas vara marginell utan en vidare och fördjupad analys av förslaget. Länsstyrelsen efterlyser en analys av hur ökad ersättning för vallproduktion skulle påverka spannmålsproduktionen.

Om önskad effekt om mer vallproduktion ska uppnås behöver ersättningsnivåerna vara tillräckligt höga och långsiktigt satta så att en omläggning är attraktiv och aktuell för ett lantbruksföretag.

Kapitel 10 Förslag om upptag och utsläpp av växthusgaser på bebyggd mark

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att ett första steg på vägen mot att minska utsläppen är att synliggöra effekterna på kolinlagring vid exploatering av mark. Det skulle kunna göras i enlighet med Miljömålberedningens förslag som en del av de miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar som görs inom ramen för översiktsplaner, detaljplaner och planering av olika typer av infrastruktur. Länsstyrelsen vill dock påpeka att det även behövs kompletteringar i lagstiftningen så att det är möjligt för olika aktörer att göra adekvata bedömningar av planers påverkan på miljön.

10.1 Förslag om att SLU får i uppdrag att utveckla verktyg för att mäta effekter av exploatering på nettoupptaget av växthusgaser

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att ta fram ett gemensamt verktyg med standardiserade metoder för att mäta vilken effekt förändrad markanvändning vid exploatering får på nettoupptaget av koldioxid. Det är viktigt att verktyget möjliggör för likvärdiga bedömningar oavsett var i landet vi befinner oss. Länsstyrelsen understryker vikten av att även utreda konsekvenserna av det gemensamma verktyget och hur det ska användas trots den forcerade tidplanen.

10.2 Förslag om begränsning av när torvmark får tas i anspråk för exploatering

Länsstyrelsen anser att det är bra att lagstiftningen uppdateras och att en bestämmelse införs för att begränsa att torvmark tas i anspråk för exploatering. Däremot ser Länsstyrelsen att en implementering av den nya paragrafen, 3 kap. 4 a § i miljöbalken, kan bli svårt i praktiken.

Uttryck som *"...att tillgodose väsentliga samhällsintressen"* och att *"...behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk"*, möjliggör för tolkningar. Det är något som blir uppenbart när vi ser resultatet av bestämmelser med liknande lydelse, som den i 3 kap. 4 § miljöbalken om brukningsvärd jordbruksmark.

Syftet med bestämmelsen att slå vakt om värdet av en viss mark som ett allmänt intresse går förlorad när den som tolkar lagen inte ser exploateringen som en del av en större helhet utan endast har till uppgift att beakta det enskilda projektet och dess ekonomiska ramar.

Vidare anser Länsstyrelsen att det skulle behövas standardiserade verktyg och krav på hur lokaliseringsutredningar ska tas fram för att uppfylla kraven i lagstiftningen. Risken med en lokaliseringsutredning är att den blir mer av en efterkonstruktion som ska möjliggöra för en redan i förväg bestämd exploatering.

När det saknas incitament för exploatörer att välja områden där utsläppen av växthusgaser vid exploateringen är lägre, eller metoder för att minimera utsläppen vid nödvändig exploatering av torvmark, behöver lagstiftningen begränsa exploatering i områden som resulterar i stora utsläpp av växthusgaser.

Kapitel 12 Förslag för att öka nettoupptaget av koldioxid och gynna biologisk mångfald i våtmark och torvmark

12.4.2 Förslag om markavvattningsföretag vid återvätning

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag om undantag från krav på omprövning eller avveckling av markavvattningsföretag när en återvätning genomförs för att minska utsläppen av växthusgaser. Länsstyrelsen anser att förslaget inte är tillräckligt rättssäkert.

Dessutom är förslaget otydligt då det inte redovisar i vilket hänseende ett undantag skulle kunna ingå i åberopat lagrum. Tillstånd till markavvattningsföretag har rättskraft. Att staten, kommuner och vattenförbund har viss rådighet enligt Lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (restvattenlagen) kapitel 2 § 5 kan inte utgöra en grund för att utan domstolsprövning åsidosätta de rättigheter som tillkommer markägare genom tillståndsgivna markavvattningsföretag.

Länsstyrelsen menar att en långsiktig och rättssäker lösning på frågan om omprövning och avveckling av markavvattningsföretag bör utformas.

Kapitel 13 Förslag om skydd av natur

Länsstyrelsen anser att flera av föreslagna åtgärder är bra och kommer att bidra till att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Länsstyrelsen anser att föreslagna åtgärder inte är tillräckliga för att uppfylla internationella åtaganden under konventionen om biologisk mångfald eller EU-krav om skydd och restaurering av biologisk mångfald.

Som miljömålsberedningen själva nämner ska staten i så stor utsträckning som möjligt använda sin rådighet för att leva upp till de internationella åtagandena. Utifrån ovanstående skrivning anser Länsstyrelsen att föreslagna åtgärder för statliga myndigheter och statligt ägda bolag skulle kunna vara mer omfattande för att nå målen om 30 % skydd av landytan. Utöver anpassningar i tätortsnära skogar nämns inget om andra åtgärder för fastighetsägande myndigheter såsom Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket samt statliga bolag som Sveaskog.

Utredningens förslag om att skyddet kan ske genom "andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder" (OECM) är osäkert, då förslaget är otydligt och inkonsekvent kring vad som kan räknas som en OECM. Det måste säkerställas att det är värdefull natur som skyddas långsiktigt, så att det inte bara blir ett ändrat räknesätt.

Länsstyrelsen saknar även skrivningar om de skogliga näringarnas sektorsansvar kring bevarande av skogar med höga naturvärden. I den reviderade nationella strategi för formellt skydd av skog som tagits fram gemensamt av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen från 2024 beskrivs att skogsnäringen förväntas ta ansvar för bevarande av höga naturvärden genom sektorsansvaret.

13.1.5 Förslag om att utveckla arbetet med artrika kraftledningsgator och stationsområden så att dessa kan rapporteras som OECM

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen anser inte att det framgår av texten att det inte räcker med ett tätare intervall på röjning som aktuell skötselmetod. För flera arter, som har sin refug i kraftledningsgator exempelvis väddnätfjäril och fältgentiana, behöver allt röjningsmaterial transporteras bort från kraftledningsgatan och i många fall krävs även slåtter anpassad i tid efter arterna på platsen. Naturvårdsverket behöver ta hänsyn till detta när de upprättar naturvårdsavtal med ledningsbolagen. Det bör också vara tydligt vem som står för denna betydligt mer kostsamma skötsel av de utpekade områdena.

13.1.7 Förslag om att rapportera naturbetesmarker och slåtterängar med miljöersättning som OECM

Länsstyrelsen ställer sig frågande till om områden som endast har miljöersättningar uppfyller kraven för att kunna rapporteras in som OECM. Områden med miljöersättning har endast ersättning fem år i taget, vilket är en mycket kort tidsrymd. Därefter är det upp till den som sköter marken om man vill söka ersättning i ytterligare en period på fem år. Det enskilda området har i och med det nya landsbygdsprogrammet inte heller någon individuellt framtagna skötselplan (det som tidigare hette åtagandeplan) utan nu har alla marker istället samma generella nationella riktlinjer. Länsstyrelsen ser positivt på arbete med ersättningar för naturbetesmarker och slåtterängar, men för att uppfylla OECM borde skyddet/stödet vara mer långsiktigt och skötselråden anpassade efter varje enskilt område och de miljöer och arter som finns där.

Länsstyrelsen är generellt positiv till det som i Miljömålsberedningens förslag anförs om nyttan med hävd av naturbetesmarker. Länsstyrelsen har dock synpunkter på "att miljöersättningsnivån för att beta naturbetesmarker i CAP ses över så att den täcker merkostnaderna för att sköta naturbeten jämfört med att ha bete på åkermark". Kostnadstäckning eller något höjd ersättning jämfört med idag kan möjligen medföra att befintlig areal betad naturbetesmark bibehålls. Vill man, som det uttrycks i förslaget, öka arealen betad naturbetesmark så behöver troligen ersättningen höjas och den behöver vara långsiktig.

13.1.13 Förslag om att möjliggöra för fastighetsägare att frivilligt rapportera sina värdefulla områden som OECM

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Detta förslag är positivt för de markägare som vill avsätta mark som de vill bevara och som till största del kräver ingen eller lite skötsel. För områden som kräver mer skötsel anser Länsstyrelsen att det kommer att behövas någon form av ersättning för att få till en skötsel som bevarar eller höjer naturvärden. Exempel på detta är alléer där det finns behov av nyplanering, uppbyggnadsbeskärning av unga träd eller säkerhetsberskärning av äldre träd. Det kan också gälla blomrika gräsmarker som artrika vägkanter eller andra öppna ytor som av olika anledningar inte kan få stöd genom Landsbygdsprogrammet. För dessa områden behövs förutom möjlighet att avsätta dessa områden även ett bidrag för skötsel.

Kapitel 14 Förslag om skydd av urskog och gammal skog

14.1.1 Förslag om att skydda alla återstående urskogar och all återstående gammal skog senast 2030

Länsstyrelsen avstyrker förslaget då vi anser att förslaget behöver kompletteras med skydd av naturskog. Miljömålsberedningens förslag skulle innebära att naturskogar som är rika på strukturer och arter men yngre än 160 år fortsatt kommer att kunna avverkas. Förslaget går därmed emot EU:s strategi för biologisk mångfald som kräver att alla kvarvarande naturskogar ska ha ett strikt skydd. Det avviker från de kriterier som tagits fram inom EU för vad som ska betraktas som naturskog, och det går också emot naturrestaureringslagen.

14.1.2 Förslag om kartläggning av urskogar och gammal skog

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att kartlägga urskog och gammal skog genom fältinventering av de skogar som har en förhöjd sannolikhet att utgöra urskog och gammal skog. Länsstyrelsen anser att även naturskogar bör omfattas i ett sådant uppdrag. Även om det inte bidrar till förslaget att skydda alla urskogar och gammal skog kommer det utgöra ett bra underlag för både myndigheter och markägare för formellt skydd och frivilliga avsättningar för naturvård utifrån de åtgärder som föreslagits i kapitel 13.

Utredningen föreslår vidare att skogar som inte kartlagts ska upptäckas vid avverkningsanmälningar och samråd enligt 12 kap 6 § MB. Detta är något som inte kommer vara möjligt då Skogsstyrelsen i nuläget inte har kapacitet att fullt ut granska alla avverkningsanmälningar utan måste förlita sig på markägarens uppgifter. SOU 2024:91 "Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk" föreslår att tiden för granskning av avverkningsanmälningar ska kortas ned från 6 veckor till 10 dagar vilket ytterligare skulle försvåra Skogsstyrelsen möjlighet att hinna upptäcka avverkningsanmälda gamla skogar.

Kapitel 15 Förslag om förvaltning av skyddade områden

15.1.2 Medel för skötsel av natur inom formellt skyddade områden

Länsstyrelsen ser positivt på att anslaget för skyddad natur ökar. Men det tar tid både för Länsstyrelsen, entreprenörer och t.ex. djurhållare att öka takten i arbetet för att kunna uppfylla målet. Länsstyrelsen föreslår att resurserna används över en längre tidsperiod för att bidra till mer stabilitet.

Länsstyrelsen vill understryka vikten av att utpeka fler värdefulla/skyddade områden som Natura 2000 områden eftersom i stort sett endast utpekade Natura 2000-områden kan ingå i projekt som finansieras via EUs Life-fond. 15.1.4 Uppdatera inaktuella skötselplaner och bevarandeplaner och ta fram planer där det saknas

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men vill påpeka att även föreskrifter och syfte ibland behöver uppdateras för att nödvändiga skötselåtgärder ska kunna vidtas. Exempelvis för att kunna inför åtgärder som bränning, friställning och bete i områden med fri utveckling.

Kapitel 16 Förslag om restaurering av natur

16.1.3 Uppdrag till Naturvårdsverket att utveckla åtgärdsprogram för hotade arter och restaurering av naturtyper
Länsstyrelsen instämmer i att strukturen inom åtgärdsprogram för hotade arter är bra och ett sätt att genomföra åtgärder i dialog med

markägare. Om restaurering av naturtyper ska läggas till detta arbete krävs vissa förändringar jämfört med hur arbetet genomförs idag. Det bör finnas tillräckligt med medel för att kunna genomföra de åtgärder som föreslås i de framtagna programmen, vilket inte är fallet inom nuvarande system med åtgärdsprogramsarbetet. Programmen bör också sträcka sig över längre tidsperioder än nuvarande fem år. Tidsperioden är för kort tid för att utvärdera om åtgärderna ger önskad effekt. Det bör också finnas tydligare riktlinjer både för hur utvärdering av åtgärderna ska genomföras och vilken roll den nationella koordinatören har. Länsstyrelsen förespråkar en roll med större mandat än vad som finns i dagsläget.

16.1.6 En satsning på restaurering och hävd av ängs- och betesmarker

Länsstyrelsen i Västmanland tillstyrker förslaget att de nationella miljöersättningarna för restaurering av ängs- och betesmarker ökar. Länsstyrelsen anser också att fördelningen av medel mellan länen måste ses över då vissa län fått en orimligt låg tilldelning. Med nuvarande system där en sökande får 70% av kostnaderna för arbetet räcker medlen som Länsstyrelsen har att fördela till att en eller två betesmarker restaureras per år i hela länet. I vårt län finns ett betydligt större behov och många lantbrukare som är positiva.

Länsstyrelsen är positiv till mer investeringsstöd för djurstallar men ser ett behov av att även införa andra typer av investeringsstöd som rör betesmarker såsom stängsling, vattentillförsel eller färister.

Är ambitionen att öka andelen områden som ska restaureras krävs framöver mer medel till analyser av vilka marker som skulle behöva skötas samt till uppsökande verksamhet.

Länsstyrelsen anser att även kommuner bör vara berättigade till stödet. Många kommuner är stora markägare och kan bidra på flera sätt, bland annat genom att visa på goda exempel.

16.1.7 Stödmöjlighet för ökning av mängden landskapselement i odlingslandskapet ska införas i den strategiska planen i CAP

Länsstyrelsen tillstyrker att stödmöjlighet för ökning av mängden landskapselement i odlingslandskapet införs i den strategiska planen i CAP. Viktigt är att villkoren är gynnsamma och långsiktiga så att lantbrukaren efter 5 år inte lämnas med sitt anlagda

landskapselement utan skötselsättning men med de regler som generellt biotopskydd medför.

Kapitel 17. Förslag om minimal förlust av biologisk mångfald

17.1 Miljömålsberedningens bedömning om minimal förlust av biologisk mångfald och grön infrastruktur

Länsstyrelsen instämmer i Miljömålsberedningens bedömning, men kan inte se att Miljömålsberedningen har lämnat förslag som i tillräcklig mån kommer att leda till att listade naturtyper varken förstörs aktivt eller genom utebliven skötsel.

Länsstyrelsen instämmer att det är av största vikt att bevara, restaurera och återställa den gröna infrastrukturen. En nyckel för att detta arbete ska fungera i praktiken är att någon kan initiera och samordna arbetet. En enskild markägare kan inte förväntas ha kunskap om hur hans marker ligger i förhållande till värdekärnor och annan grön infrastruktur. Här behövs en kommunal eller regional samordnare som kan ta initiativ, informera och initiera projekt för restaurering och skötsel. Det behövs möjligheter till finansiering av skötsel och restaurering för att de praktiska åtgärderna ska komma till stånd.

Länsstyrelsen instämmer även i bedömningen att det saknas en mekanism för att ta bevara den gröna infrastrukturen i det enskilda fallet, vare sig det är en exploatering, skogsavverkning eller ändrad skötsel. Ska vi bygga en fungerande grön infrastruktur är det viktigt att ett system tas fram där även mindre enskilda försämringar kan stoppas eller placeras på ett lämpligare ställe.

Länsstyrelsen vill understryka att vi idag saknar data för att ta fram flera av de trender som restaureringsförordningen har krav på ska öka. För att detta ska vara möjligt krävs större resurser till både nationell och regional miljöövervakning.

17.1.4 Att hantera icke-försämringskravet genom samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken och anmälan om avverkning

Någon typ av vägledning/samordning av hur icke-försämringskravet i artikel 4.12 i restaureringsförordningen bör genomföras när det gäller prövningar av förändrad markanvändning kommer att behövas.

Hög biologisk mångfald är knuten till vissa platser och därför behöver dessa marker skyddas och skötas. De system som tas fram behöver hantera att marker oftast inte är utbytbara och att ett effektivt skyddande av biologisk mångfald är svårt att kombinera med frivillighet.

17.1.6 Tillämpningen av reglerna om anmälan om avverkning

Länsstyrelsen instämmer i miljömålsberedningens syn på samråd och kunskapskrav i skogsbruket, men konstaterar att resonemangen inte är i linje med de förslag som framförts i SOU 2024:91 Ett tydligt regelverk för ett aktivt skogsbruk.

17.2.1 Förslag om ett nytt etappmål om grönplaner

Länsstyrelsen tillstyrker att etappmålet ändras till "Samtliga kommuner ska senast 2030 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter." För att detta ska få en verklig effekt på biologisk mångfald krävs att kommunerna får ett tydligt ansvar att ta hänsyn till naturvård och biologisk mångfald i samtliga planer.

Det är viktigt att målen om fler urbana grönytor och ökad krontäckning i tätorter inte leder till plantering av exotiska växter (inkl. träd) som riskerar att bli invasiva eller sprida invasiva svampar, som riskerar att döda våra inhemska trädslag. De exotiska växterna bidrar inte heller lika mycket till ekosystemtjänsterna och målets syfte urholkas därför.

17.2.2 Förslag om en nationell fröbank för vilda växter

Länsstyrelsen anser att det är ett bra förslag att en nationell fröbank för inhemska växter upprättas, men vill påpeka att detta är en mycket dyr lösning för att bevara arter och ska ses som en sista utväg. Genom att bevara växterna på plats blir det både billigare, enklare och man har chans att samtidigt bevara associerade arter av djur och svampar.

17.2.3 Förslag om ett nytt system för inrapportering och sökning av områden med höga naturvärden

Länsstyrelsen instämmer i att system för inrapportering och sökning för områden med höga naturvärden bör tas fram. Detta bör samordnas med Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens

regeringsuppdrag om ett kunskapsunderlag för skogens naturmiljövärden. Det vore också intressant att använda detta system för att rapportera in områden med höga värden utifrån friluftsliv och rekreation vilket skulle ge allmänheten möjlighet att se tydligt vilka områden som borde bevaras, inte bebyggas eller avverkas.

17.2.4 Förslag för att öka möjligheterna att tillämpa ekologisk kompensation

Länsstyrelsen instämmer i att kompensation kan vara en väg att bevara biologisk mångfald. Forskningen visar dock att kompensation och nyanläggning av naturtyper är dyrt och ger mindre biologisk mångfald än bevarade naturtyper (Zedler & Ercher 2005; Moreno Mateos et al 2012). Även för enstaka arter är det svårare och mycket dyrare att återskapa populationer än att sköta och bevara de som finns kvar.

För att kompensation ska kunna bli ett effektivt verktyg behöver den genomföras innan exploateringen verkställs, dvs tillstånd för exploatering ges först efter att en lyckad kompensation kan uppvisas. Alternativt behöver 10 gånger den exploaterade ytan kompenseras för att inte biologisk mångfald ska försvinna i kvalitetsförluster. Vissa livsmiljöer är mycket svåra att kompensera överhuvudtaget. En skog med flerhundraåriga träd kan inte ersättas idag.

Det är också av stor vikt att en nationell kartbaserad databas över genomförda kompensationsområden tas fram, så att kompensation inte utförs på ytor där någon annan redan har genomfört en kompensation.

Kapitel 19 Konsekvensanalys

19.4 Förslag om information och rådgivning

Länsstyrelsen ser i grunden positivt på förslagen. Det är i dagsläget inte brist på information, men informationsinsatserna behöver samordnas och arbetssätt för att nå vissa målgrupper behöver utvecklas.

Det finns ett behov av informationsinsatser för att tydliggöra vilka stöd som finns tillgängliga att söka. Det skulle därför med fördel

kunna tydliggöras för dem som administrerar stöden i fråga att detta ingår i uppgiften.

19.4.1 Uppdrag till myndigheterna om riktade informations- och rådgivningsinsatser och åtgärdssamordnare

Det föreslagna uppdraget till Upphandlingsmyndigheten om en informations- och rådgivningsinsats om upphandling av naturbeteskött, renkött och viltkött kan med fördel breddas till en informations- och rådgivningsinsats om upphandling av mat med positiva effekter på kolinlagring, andra klimataspekter och biologisk mångfald. I en sådan satsning bör även inhemska proteingrödor lyftas fram. Sådana grödor har stor potential att bidra till minskad klimatpåverkan.

Det bör poängteras att välja svenskt i offentlig upphandling är generellt viktigt för att minska klimatpåverkan och stärka den biologiska mångfalden. Svenska produkter har ofta lägre transportutsläpp och följer höga miljökrav. Genom att stödja svenska lantbrukare bevaras öppna landskap, pollinatörer och ekosystem.

19.9 Förslag för att öka nettoupptaget och gynna biologisk mångfald genom restaurering av våtmarker

Enligt rikskogstaxeringen har tillväxten i de svenska skogarna minskat det senaste decenniet och det tycks delvis bero på vattenbrist.

I vilken mån restaurering av våtmarker kan ha betydelse för att återställa grundvattennivån i områden och förhindra minskad tillväxt saknas i miljömålsberedningens analys.

19.9.4 Översyn av regler för prövning av vattenverksamhet

Länsstyrelsen ser inte hur konsekvensanalysen är förenlig med gällande lagstiftning. Skrivningen ”om det inte har varit möjligt att klarlägga om det finns några aktiva markavvattningsföretag som skulle kunna beröras av en planerad återvätning” är otydlig. Finns det tvivel om rådighet och att enskilda intressen kan påverkas är länsstyrelsen skyldig att förelägga sökanden att söka tillstånd för åtgärden. Det är mark och miljödomstolen som har bemyndigande att fastställa rådighet.

19.11.1 Konsekvenser av skydd av urskog och gammal skog

Länsstyrelsen har svårt att förstå utredningens resonemang om kostnaderna för skydd av urskog och gammal skog. Även om osäkerhetsfaktorerna är många kommer en större del av den uppskattade arealen med stor sannolikhet behöva ersättas ekonomiskt, vilket skulle innebära en betydande kostnad för staten, något som inte nämns i nuvarande text.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Johan Sterte med naturvårdshandläggare Karin Sandberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också vikarierande länsråd Stefan Renlund, avdelningschef Åsa Halldorf, enhetschef Mårten Berglind, klimathandläggare Robert Axelsson, planhandläggare Elin Fredelin Dalman, vattenhandläggare Frida Hellblom samt projektledare landsbygd Jonas Berglind medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.